

Sárándi József

Virágok

Hóvirág Gyöngyvirág Akasztófavirág
Termő-ékes-ág Szerelemvirág
Gólyahír Rémhír Tele a világ

A kaktusz virága: Ne-bánts-virág
Virág a művirágnak Művirág csupán
Vasvirág Rézvirág Aranyvirág a
Harangvirág Táj virággal:
Füstvirág Porvirág Cementvirág
Táj virág nélkül: Szalmavirág

Én kis kertész legény vagyok
Zöld erdőben jártam Szabad-e rózsavízzel?
Szabad-e hol senki se lát
alulról szagolni az ibolyát?
A virágnak megtiltani nem lehet
Vadvirágnak nem lehet
Kertinek meg egyre megy
Töri a virágnyelvet

Virág virága: Mákvirág
Virágszagszervezet: Bogánacs Bűrök
Büdöskevirág Árvácskaország búbig áll
ibolyántúli népakaratban
Ez aztán a Százsorszép
Mondjuk együtt Százsorszép
Mondjuk százszor Százsorszép
Aki vélünk százszor lép Százsorszép
Aki nem az majd meglép majd meglép
Muskátlis ablakunkon majd kilép csak kilép

Sorsvirág? Ki szelet vet vihart arat Viharvirág
Tűzvirág? Jégvirág Salétromvirág Penészvirág
Sörvirág-Borvirág nem Tiszavirág

Hosszúlépéskedvelő lépj túl a *mai*
korcsmán s szobányi nyárból nézheted
a képmező legrepcébb színeit

Sárgát virágzik a repce
Nem hiszed? Tamásvirág
Tamásoknak Nyílvirág
Nyíl a virág csak nézni kell Látni
csukott szemmel vakon befelé lazán
s lélegzettelen számolni kétezerig
Idősek hamarabb abbahagyhatják
mielőtt elfogná őket a sárga szédület
s búzavirág-kékre hegedülnék nótájukat
Csöndvirág? Sóhajvirág? Panaszvirág?
Száradna el inkább a repce levele

Terjed a Pletyka Legszebb virág a Szóvirág
Nem harap nem kér enni az Úszóvirág
Az Úszóvirág Vizivirág nem mint a
Szikvirág Sóvirág Sáp- és Arankavirág

Végül az Estijószagú s a trambuli
a trambuli a trambuliliom a trágár-fehér
Halálvirág - Ha már virág

Napok

Új év a reménység napja Vízkereszt napja
A farsang napjai Gyertyaszentelő napja Szökő évek
bujdosó huszonkilencedik napja Nőnap
Farsangvasárnap
Húshagyó kedd Hamvazószerda: Anyám holtának napja
Bőjti napok Sándor-József-Benedek napja Március
idusa:
kokárdátlan néma nap A félelem napja Az ítélet napja
A tűzoltók napja A tavasznap: *csillagosok katonák*
napja
Hideg napok Véres napok Bolondok napja
A vakremény kos jegyében fogant zendülő napja

Választások napja Szünnapok Madarak és a rügyeiket
tavaszba lövő fák napja A költészet napja
Virágvasárnap
Centrumhétfő Nagykedd Dobszerda Szerelemcsütörtök
Szita-szita péntek Nagy szabad szombat Húsvéti
napok
A munka ünnepnapja Anyák napja A győzelem napja
A szolidaritás napja Majálisok napja Fagyosszentek:
Pongrác–Szervác–Bonifác napja Az aszály napjai
Leszállított napok Fogadónapok Könyvnapok
Áldozócsütörtök Gyermeknap Pedagógus-nap Az építők
napja Medárd napja Pünkösöd napja Úr napja
Hétköznapok
Péter–Pál napja Feleségem Zsuzsánna napja
Kenyérszentelő
napja Az alkotmány napja Bányásznapi A fegyveresek
napja
Vénasszonyok nyarának napjai Búcsu-napok Öregek
napja
Október huszonharmadika: a Bálvány-döntés napja
Halottak napja A skorpiós november hetedik napja
November huszonkettedike: Ady Úr a sátános fekete
herceg napja Piros napok és sötét napok: Mikulás
napja
Ezüst- és aranyvasárnapok Karácsonyok és
Szilveszter:
az Apostol születésnapja És van a teremtésnek
háromszáz
szűk napja: munkanap–dolognap–szürkenap Vannak
kezdő
és végnapok Szűz és mézes napok Az Élet napja
A Halál napja Az élet-halál napok Napja van
a Földnek Víznek Égnek Tomboló nap Napvilág
Csillagok napja Csillagok távoli napok Fogyatkozó
napok Napfogyatkozás Napja van a barátságunk és a
gyűlöletnek Békekötések és hadüzenetek napja
Világnapok Fekete napok Hűlő nap Félnap
Negyednap
Időtlen nap A testvériesülő emberiség napja:
Sohanap
Fizetésnap Vasárnap Névnapi Másnapos napok
Kompromisszumok és árulások napja Befellegzett
napok – –

Tárgyak

Tetőfedői működésem hét sovány esztendeje alatt számos padlást megjártam. Meleg nyáridőben, távol az otthontól, előfordult, hogy munkásszállás híján a javításra fogott háztető padlásán vettem magamnak ágyat. Lepedőül újságpapír, vánkoslul sportzsákomból, takaróul hétköznapiokon viselt útikabátomból szolgált. A fáradság feledtette deszkakemény fekhelyem kényelmetlenségét, és álomba rántott. Álomból a „vánkosomba” surrant egér neszezése vert föl. Sötétbe meresztett, rémült pillantásom egy vadászó macska világító szempárjának infrasugaraival találkozott. Hirtelen fölültem, és zsákom tartalmát – a hívatlan vendéggel együtt – kizuhintottam. A leskelő seszták villant, suhant, és lecsapott az útját kereső egérre. Nyekkenés. Aztán a zsákmánnyal iszkoló macska puha futásának zaja is elült. „Lidérceimtől” megszabadultam ugyan, de nem tudtam újra elaludni. Virradatig tűnődtem a padláson, a padlásról. A sokszáz köbméternyi porral lepelt, szárítókötelekkel szabdaltszerű térben, képzelt lépteim nyomán cserép- és maltertörmelék ropogott. Fejem fölött a pókhálószerű szürke éjben porból voltak és reám peregtek a csillagok. Szemem redőnyei mögött a padlás zárt, szürke végtelenje felpattant, és tiszta fehérre váltott. Téli táj a képen. Kopasz, dér-hálós, vonuló fákkal. Talpam alatt ropogó hóval. Az ég ólomszürke sátra alatt mozdulatlan tárgyak hevernek szanaszét. Az ember használati eszközei, hóval lepeltten, a fölismerhetőség határán. Havas tárgyak, fehér a szürkeségben idebenn. Poros tárgyak, szürke a szürkeségben, kívül a szememen. Ugyanaz a szürkeség az emlékezet vásznán s a padlásvalóságban. S a tárgyak is mintha ugyanazok lennének, a felismerhetőség határán odakünn és idebenn.

Mindenütt tárgyak. Lábon. Keréken. Állva. Ülve. Fekve. Térdepelve. Némán. Időtlenül. Holttá nyilvánítottan. Íme a holt tárgyak temetője. Országa. Felejtés senkiföldje. Emlékezés aknamezeje. Az emberi lét évadainak, kellékeinek múzeuma. Ime a padlás. Leigázott, elhasznált, kifosztott, megbecseltetett tárgyak ég felé emelkedő, élőkől elhagyott harctere. Vérrel, verejtékkel szerzett, dolgok eldugott kiállítóterme. Út visszafelé az időben. Az ember és a dolgok találkozásának első jelentéséig. A bölcsőig. Az ember-állatka első börtönéig. Az öntudatlan sírás és mosoly forrásvidékéig. A gyermekkocsiban tett paradicsomi utazásokig és tovább. – Babák jönnek, az ember kicsinyített másai. Rongyból. Kaucsukból. Gumiból. Fából való. Jól öltözöttek és ruhátlanul. Mindannyian a gyerekek élettelen partnerei. Agresszivitásuk kiszolgáltatottjai. A tehetetlenség vértelen vértanúi. Kéz-láb-törzs-fej nélküli torzók. És jönnek ólomkatonák, gipszkatonák, huszárok szétvert rajai, csapattestei, 48-asok, 14-esek, a más népekre uszított nemzeti érzés elidegenített tárgyai. Jönnek a gyerekkor elsüllyedt csatatereiről, s a politikának hízelgő ipar futószalagjáról padlások tömegsírjaiba. Kis jelképek, kis embereknek „nagy”

hagyományokról. Itt van a játékfegyverek arzenálja. A felnőtté előléptetett kamaszok, feltétel nélküli fegyverletételeinek színhelye. Hogy a gyermekkor halhatatlan világának végső felosztása után, másféle fegyverekkel, másféle felosztásért lépjenek majd hadba, ha „hí a haza”. De itt vannak a játékfegyverek árnyékában a kinőtt csecsemőruhák, gyermek- és kamaszruhák, ingecskék, kitérdelt, kiült-fényesedett fenekű nadrágocskák, lajbik, elkusbitolt cipőcskék, szandálok. A növekedve változó formák és formátlanságok elhagyott, szellős páncélzatai.

Itt lapulnak ormótlan ládákban és papírdobozokban az első betűk hieroglifáit őrző irkák, iskolakönyvek, újságok, Tolnai Világlapjának garmadáai, sárguló fényképekkel, szerelmesleveleket rejtő kupertákkal, kamaszversekkel egy fedél alatt. Egy fedél alatt a filléres ponyvaregényekkel, háborús kiadványokkal. Bennük az ölés, a kegyetlenség beteges gyönyöreinek leírásával. Ezek a sokműfajú metszetek szintén az emberről maradtak fenn, aki diáksapkában és katonasapkában, iskolatáskával és porcsinzőld katonaládjával rukkolt be a hazai városok internátusaiba és kaszárnyáiba. Az emberről, aki később Európa országútjain vonult háborúba. Menetelt és menekült az elvadult kontinens golyó-akna-bomba szagatta vérző testén.

Befejeződött a felnőttek világának területi Újrafelosztása. Befejeződött a háború, és eljött a sóvárgott béke. Haláltáborok után béketábor szerveződött. Ezen belül: úttörő-, internáló és kempingtáborok. Tiszta lapokkal és tiszta padlásokkal kezdett a történelem. Nem kukoricázott gabonátlanodni a padlás. Sőt füstölt-húsneműtlenedett is. A szalonna és a zsírozó pedig habozás nélkül olvadt a közösbe. Helyükre paradicsomtalan, befőtlen üvegek vándoroltak, tartalmaz múltjukra emlékezve a kiüresedett jelenben.

*

Jöttek a többiek is: az eladhatatlanságig avitt, dühöngő bútorok, törött székek, agyonült fotelek, rokkant diványok, sezlonok, az étkezés utáni alvások, szeretkezések testszag-lenyomataival, magömlés-pecsét-vázlataival, kopott, szakadozott kárpitokkal, kimerül t rugókkal, elhízott percegő szúkkal. S jöttek a megunt nipppek, a kegyvesztett tinta tartók, a csorba vázák, a divatjamúlt divatlapok. Megalakult a lyukas gurmicsizmák, bakancsok exkluzív társasága. Megalakult a fenékben vállas, moly- és penészetete ruhák gazdaköre is. Jöttek a villanytól száműzött olajmécsesek, petróleumlámpák, a hangulatkeltő szerencsepatkóval, háziáldással, szentképekkel. Jöttek a föltörkvő kredencek, a magányos lócák, a bánatos stelázsik, megöregedett kanapék, a hétrét görnyedt gamók és vízhordó petrencék. És jöttek a haldokló rozsdarákos szerszámok, az ember megörökítő eszközei. Ereklük, a mulandóság gyógyíthatatlan sebeivel.

Még valami jön az ember előtt: a nagy utazásra bekészített koporsó. Benne a forgács alatt pecsétetes írás. Gazdája csak önnön halála esetén bonthatja föl.

Mindezeken vastagodik a hamu, a korom és a por örök barátsága, testvérisége. Mert „mik vogymuk, isa pur és homu vogymuk...” stb.